

Dyslexieprotocol

Groep 1

Gehele jaar: observaties leerlingvolgsysteem digikeuzebord

Groep 2

Gehele jaar: observaties leerlingvolgsysteem digikeuzebord

Januari:

- CITO taal en rekenen

Mei:

Bij twijfel: lees-voorwaardentoets

Groep 3

Herfstsignalering

We nemen de volgende toetsen af bij alle leerlingen na kern 3:

Basistoetsen bij de methode Veilig leren lezen:

- Fonemendictee
- Lettertoets
- Synthesewoorden
- Veilig en vlot
- Wisselwoorden
- Zinnen lezen

Bij onvoldoende informatie:

- Auditieve analyse (audisynt Struiksma)
- Auditieve analyse (audant Struiksma)

Interventieperiode 1

We voeren de resultaten in op de toetsite van Veilig leren lezen. Deze geeft interventies wanneer er een onvoldoende score is.

We hanteren ook het protocol dyslexie. In § 3.5 staan interventies die je kunt uitvoeren na de herfstsignalering.

De leerkracht beschrijft in het groepsplan welke extra leesbegeleiding de kinderen krijgen.

Wintersignalering

We nemen de toetsen af na kern 6, meestal is dit in januari

Basistoetsen bij de methode Veilig leren lezen:

- Fonemendictee
- Leestekst

- Lettertoets
- Veilig en vlot

Buiten de methode om nemen we af:

- DMT kaart 1-2
- AVI M3
- CITO spelling
- CITO woordenschat
- CITO leestechniek

Bij onvoldoende informatie:

- Auditieve analyse (audisynt Struiksma)
- Auditieve analyse (audant Struiksma)

Interventieperiode 2

We voeren de resultaten in op de toetsite van Veilig leren lezen. Deze geeft interventies wanneer er een onvoldoende score is.

We hanteren ook het protocol dyslexie. In §3.7 staan interventies die je kunt uitvoeren na de wintersignalering.

De leerkracht beschrijft in het groepsplan welke extra leesbegeleiding de kinderen krijgen.

Lentesignalering:

We nemen de toetsen af na kern 8, meestal is dit in maart

Basistoetsen bij de methode Veilig leren lezen:

- Spellingtoets
- Veilig en vlot

Bij leerlingen met zwakke technische lees/spellingvaardigheden:

- Letters benoemen (Struiksma)
- Letterdictee (Struiksma)

Bij onvoldoende informatie:

- Auditieve analyse (audisynt Struiksma)
- Auditieve analyse (audant Struiksma)

Interventieperiode 3

We voeren de resultaten in op de toetsite van Veilig leren lezen. Deze geeft interventies wanneer er een onvoldoende score is.

We hanteren ook het protocol dyslexie. In §3.9 staan interventies die je kunt uitvoeren na de lentesignalering.

De leerkracht beschrijft in het groepsplan welke extra leesbegeleiding de kinderen krijgen.

Eindsignalering

We nemen de toetsen af na kern 11, meestal is dit eind mei - begin juni.

Basistoetsen bij de methode Veilig leren lezen:

- Begrijpend lezen
- Spellingtoets
- Veilig en vlot

Buiten de methode om nemen we af:

- DMT kaart 1-2-3
- AVI E3
- CITO spelling
- CITO woordenschat
- CITO begrijpend lezen
- CITO leestechiek

Bij onvoldoende informatie:

- Letters benoemen (Struiksma)
- Letterdictee (Struiksma)

Bij onvoldoende informatie:

- Auditieve analyse (audisynt Struiksma)
- Auditieve analyse (audant Struiksma)

Signalering dyslexie

Wanneer kinderen na een halfjaar intensieve extra ondersteuning achter lopen in hun leesontwikkeling, en er is voornamelijk sprake van een automatiseringsprobleem kan er sprake zijn van dyslexie. Deze kinderen worden in groep 4 aangemeld voor een dyslexieonderzoek.

Groep 4

Beginsituatie

Zwakke lezers aan de hand van de eindevaluatie in groep 3.

Interventieperiode 1

Zie interventies in groep 4

Herftsignalering

oktober

Bij een IV en V score op de DMT:

- Letters benoemen (Struiksma)
- Audisynt (Struiksma)

Bij een zwakke score voor spelling:

- Letterdictee (Struiksma)
- Audant (Struiksma)

Interventieperiode 2

Zie interventies in groep 4

Wintersignalering

Januari

Toetsen

- DMT
- CITO AVI M4
- CITO begrijpend lezen
- CITO spelling
- CITO woordenschat

Bij een IV en V score op de DMT: Letters benoemen (Struiksma)

- Audisynt (Struiksma)

Bij een zwakke score voor spelling:

- Letterdictee (Struiksma)
- Audant (Struiksma)

Interventieperiode 3

Zie interventies in groep 4

Eindsignalering

Mei/juni

Toetsen

- DMT
- CITO AVI E4
- CITO begrijpend lezen
- CITO spelling
- CITO woordenschat

Interventies voor groep 4

- **Spellende lezers**

- Woordherkenning automatiseren
- Verkorten, versnellen van de leeshandeling
- Versterken van de decodeervaardigheden

Voorbeelden van oefeningen:

- Letters flitsen
- Nauwkeurig en vlot leren hardop spellen (spellende lezer die veel fouten maakt)

- **Zwakke decodeerders**

-Inzicht in structuur van woorden

Voorbeelden van oefeningen:

- Structuurrijtjes
- Rijtjes met meerlettergrepige woorden

- **Radende lezers**

- Tempoverlaging
- Zelfreflectie

Voorbeelden van oefeningen:

- Terug naar spellend lezen door bijvoorbeeld de letters een kleur te geven.
- Scramblerteksten

- **Oefenen in lezen**

- VOLL (voorspellend leren lezen)
- tutorlezen
- Vloeiend en Vlot

- **Spelling**

- Pi dictee afnemen voor een overzicht van de categorieën die moeten worden geoefend.

- **Begrijpend lezen**

- Hardop voor doen hoe je een tekst analyseert.
- Aanleren van strategieën zoals: voorspellen, vragen stellen, samenvatten en uitleggen.

- **Woordenschat**

- Veel leeservaring opdoen
- Nieuwe woorden aanleren, woordenschatuitbreiding

Voor **uitgebreide interventies** verwijzen we naar het "Protocol leesproblemen en dyslexie.

Interventies voor de elementaire lees-/spelhandeling §3.5

Interventies voor letterkennis en decodeersnelheid §3.7

Interventies voor automatisering van het leesproces §3.9

Remediërend materiaal

Technisch lezen

- Speciale leesbegeleiding, Luc koning
- RALFI
- Connect vloeiend lezen, Anneke Smits, Wilma Jongejan, Hanneke Wentink
- Vloeiend en Vlot, Zwijsen
- Kopieën uit Samen lezen
- Kopieën uit Leeslijn

Begrijpend lezen

- Remediërend programma begrijpend lezen, Zuidvlei
- Stillezen, Dijkstra
- Begrijpend lezen nieuw ontwerp, strategie begrijpend lezen, Samenwerkingsverband De Streek

Spelling

- PI, Zelfstandig spellen, Bekadict
- Spelling in de lift, Bekadict
- Spelling spiekschrift, OBD Noordwest

Wat te doen bij (waarschijnlijk) dyslectische kinderen

Algemeen:

- Maak gebruik van af groep 5 van het programma L2S.
- Leg alles duidelijk en desnoods verschillende keren uit.
- Stimuleer motivatie en plezier op school, ga frustratie uit de weg!
- Faseer het werk: Bied complexe taken niet in één keer aan, maar in stappen.
- Controleer of de uitleg is begrepen
- Compenseer en dispenseer Compenseren = zorgen dat de leerling toch mee kan doen met de groep door de taak aan te passen. Dispenseren = de leerling hoeft bepaalde taken niet te doen. Voorbeelden compenseren: geef kopieerbladen zodat niet alles overgeschreven hoeft te worden. Laat alleen het antwoord invullen. Voorbeelden dispenseren: de leerling hoeft maar 5 van de 10 zinnen uit de taalles te maken. Zo houden ze tijd over voor het oefenen van de directe woordherkenning bij het lezen.
- Denk vooruit: wat voor moeilijkheden zal dit kind bij een onderdeel kunnen ondervinden en hoe kun je dat (deels) voorkomen
- Geef uitleg op papier of met visuele ondersteuning
- Geef meerdere korte oefenmomenten om dingen uit het hoofd te leren

Lezen:

- Bespreek met ouders en kind de achtergrond van het leesprobleem. Zoek naar acceptatie bij kind, ouders en leerkrachten. Het probleem is vervelend en zal er altijd zijn. Wel kan samen gezocht worden naar afspraken over gezamenlijke inspanningen om de gevolgen van de belemmering te beperken.
- Als je kinderen in de klas laat voorlezen, laat de zwakke lezers dan altijd die tekst (of een deel ervan) eerst voorbereiden. Overleg met ze of ze een leesbeurt willen krijgen en zo ja, welk stuk ze dan moeten lezen.
- Houd een leesdossier bij in geval van zwakke leesprestaties
- Stimuleer het kind en de ouders gebruik te maken van het MLP (Makkelijk Lezen Plein) in de bibliotheek, ook voor verslagen.
- Laat belangrijke informatie in een tekst markeren
- Stimuleren om te lezen, hoe dan ook: informatief, verhalend, moeilijk of makkelijk, ook zeker ondertitelde tv-programma's. Geef het belang van dat laatste ook aan naar ouders (vanaf groep 6, 7 en 8), want kinderen mijden die programma's zonder dat ouders dat in de gaten hebben.
- Maak bij de zaakvakken indien nodig gebruik van voorinstructie (bijv. door ouders de tekst thuis te laten voorlezen).
- Bij begrijpend lezen: samen met de leerling hardop voordenen
- **Gebruik bij toetsen vergroot lettertype. Doe dit zeker bij CITO toetsen**

Spelling:

- Bied structuur aan bij de spellingregels. Laat zien, dat je greep kunt krijgen op de spelling, omdat het is opgebouwd uit vaste afspraken.
- Laat zien welke spellingregels en -afspraken het kind al kent en wat het dus al goed kan schrijven, zodat het daar bewust gebruik van kan maken (schema).
- Leer het kind spellingregels en -afspraken aan. Dyslectici bouwen geen woordbeeld op en leren dus vrijwel niet van spellen naar analogie. Ze hebben meer herhaling nodig.
- Laat het kind een spiekschrift* gebruiken voor spelling (m.i.v. het schooljaar 2009-2010)

kunnen we gebruik maken van het Spiekschrift, zoals dat is samengesteld door OBD-Noordwest)

- Leer het kind aan om het geschrevene te controleren
- Leer kinderen gebruik te maken van de spellingcontrole op de computer
- Leer kinderen belangrijke geschrevene of getypte teksten door anderen te laten nakijken op spelfouten voor ze definitief ingeleverd worden
- Verbeter als leerkracht bij werkstukken en verhalen de (overige) fouten en laat de leerlingen daarna zelf de verbeteringen invoegen.
- Laat niet onnodig veel schrijven
- Noteer het aantal goede woorden bij dictees, woordrijen i.p.v. het aantal fout.

Andere vakken:

- Dyslexie is een automatiseringsprobleem. Als dit zich ook uitstrekt over het rekenen, laat dan een tafelkaart gebruiken
- Laat ezelsbruggetjes gebruiken voor het leren van jaartallen, reeksen, namen e.d.

Wat zeker niet te doen

- Niet: Hoop geven dat het overgaat
- Niet: Het kind als alle andere leerlingen behandelen
- Niet: Een kind onvoorbereid hardop laten lezen
- Niet: Een complexe taak geven
- Niet: Topografie in één keer laten leren, beter 3 keer 10 minuten, dan één keer 3 kwartier
- Niet: In werkstukken, stelopdrachten e.d. spellingfouten aanrekenen of alles aanstrepen
- Niet: Woordpakket uit het hoofd laten leren, wel woorden in een schrift (laten) schrijven geordend op spellingsregel
- Niet: Een fout geschreven woord 10 keer opnieuw laten schrijven, om een woordbeeld te laten beklijven moet het wel 500 maal aangeboden worden.
- Niet: Je geduld verliezen